

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio I. Quænam sint prædicata vniuersalißima quibus Deus primò differt
à creaturis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

uersalissima quibus Deus differt primò à creaturis. Secundò quanam sit ratio, & differentia constitutiva Essentia diuinæ; ex qua colligi poterit. Tertio conceptus adequatus & definitio integra essentia diuinæ ac effari quodammodo, quod scimus, esse ineffabile quid est Deus.

SECTIO I.

Quanam sint predicata vniuersalissima quibus Deus primò differt à creaturis.

Prædicata
Deo &
Creaturis
commu-
nia.

Certum est primò quædam esse prædicta vniuersalissima quæ ita conueniant Deo, vt sint communia ipsi cum creaturis; est enim substantia, quia omne accidens est imperfectissimum, & alio eget, in quo sustentetur, Deus autem summè perfectus est, & vt dicam postea basis est omnium, est substantia completa, quia est totum esse, neque ordinari potest ad compositionem totius vel essentialis, vel integralis; deberet enim vel recipere quod repugnat puritati actus, vel recipi quod repugnat infinitati. Est spiritalis, quia omne corpus componitur ex partibus, quod stare non potest cum simplicitate: est viuens & intellectiuus, quia illæ sunt perfectiones simplices, quarum nulla Deo deesse potest.

Quinque
prædicata
quibus
Deus dif-
fert à
Creaturis.

Certum est secundò esse quinque potissimum prædicata quæ ita immediatè diuidunt ens vt per illa Deus differat primò à creaturis, & significari videntur omnia quando dicitur ipsum esse. Primò enim significatur quod Deus est ens per essentiam idest existens essentialiter, atque adeò simpliciter necessarium. Secundò quod Deus est ens à se omnino independens, & improductum. Tertio quod Deus sit esse simpliciter infinitum, atque adeo vniuersum esse. Quarto quod sit esse simplicissimum & purissimum. Quintò quod Deus sit esse primum fundamentale, ac radicale, Basis nimirum & fundamentum totius esse.

§. I.

An & quomodo Deus sit ens per essentiam.

Triplex
ratio in
opposi-
tum.

Ratio dubitandi est primò quia ens per essentiam dicitur illud de cuius essentia & quidditati conceptus est existere; illud non ita est proprium Deo, vt non conueniat etiam creaturis: ergo non est proprium Deo quod sit ens per essentiam. prob. minor nam existentia est de conceptu quidditati creaturæ, si existentia & essentia creaturæ identificentur non solum realiter sed etiam formaliter, & per conceptum; sed identificatur etiam per conceptum, alioqui daretur processus infinitus in formalitatibus nam hæc formalitas existentia est ens, ergo habet essentiam, à qua distinguitur & rursum existentia illa remanens habet essentiam, à qua distinguitur, & sic in infinitum. Deinde, illa formalitas quæ est existentia, & non essentia, est verè possibilis & realis; ergo quando concipitur formalitas, essentia vt possibilis, & realis concipitur necessariò illa formalitas existentia. Denique illa formalitas essentia possibilis & realis, est actu existens; ergo quando concipitur formalitas existentia concipitur etiam formalitas essentia.

Secundò actualis existentia, est saltem de conceptu actualis essentia creatæ: ergo essentia actualis est ens per essentiam.

Tertio perfectiones multe sunt in Deo quæ possunt concipi non concepta existentia; nam attributum vnum potest sine alio concipi; ergo potest etiam concipi non concepta existentia saltem distinctè.

Dico primò Deus verè ac propriè dicitur ens per essentiam.

Primò enim sic indicat illud exodi vbi Deus nomen suum declarans, appellat se, *qui est*, illud autem nihil magis propriè significare potest quàm ens existens essentialiter & ita intellexere Athanasius orat. contra Idola vbi Deum vocat *ipsam essentiam*, Philo libro quod deterius, &c. ait, *solum Deum stare in essentia*. Nazianzenus & Damascenus Deum vocant *pelagus essentia interminum*. Deinde ratio euident est, quia illud est ens per essentiam de cuius conceptu essentiali, est ipsum existere; sed de conceptu formali essentia diuinæ omniumque quæ sunt in Deo est existentia actualis: ergo Deus est ens per essentiam. Probatur minor: Deus est ens à se, vel causaliter ita vt se ipsum producat, vel formaliter, ita vt existentia sit eius essentia, non primò, quia sic Deus se ipsum produceret: ergo est à se formaliter, quo sensu dixit Nazianzenus orat. 32. *quod essentia Dei est ipsum eius esse*, & Hilarius l. 7. de Trinitate, *quod esse non est accidens Deo, sed subsistens veritas*.

Ex scri-
ptura
ostenditur
quod
Deus est
ens per
essentiam
seu essen-
tialiter
existens.

Secundò illud est esse per essentiam, quod est totum suum esse, seu quod non est tale per aliquid quod sit extra eius essentiam, sed se ipso est quidquid est: Deus se ipso est, quidquid est, alioqui non esset ens à se sed ab alio à se, non esset ens purissimum, quia esset in eo aliquid, quod reciperet: aliud quod reciperetur. Denique non esset ens simplicissimum, quia esset in eo compositio. Vnde meritò dixit Origenes, *Deus non est substantia participans, quia magis participatur quàm participat*.

Altera
probatio
ex aliis
attributis
Dei. Deus
est totum
suum esse.

Ad primam dictum est olim in Metaphysica essentiam, & existentiam, in creatis distingui conceptus; alioqui creatura essentialiter existeret. Neque datur progressus infinitus formalitatum, quia quoties sit progressus ad aliquid eiusdem rationis semper est sistendum in primo quo, quando concipitur essentia possibilis & realis, concipitur formalitas illa vt existentia possibilis concedo; concipitur vt est actualis nego: sed hæc in Metaphysica fusè ac clarè soluta sunt.

In Creatis
essentia &
existentia
ratione
distinguan-
tur.

Ad secundam distinguitur antecedens. Actualis existentia est de conceptu essentia actualis, reduplicatiue vt actualis concedo: specificatiue sumptæ nego, ens per essentiam non est illud quod est existens reduplicatiue vt existens, sed quod specificatiue non potest non existere.

Ad tertiam Respond. nihil esse prorsus in Deo quod non includat saltem confusè ipsam existentiam actualem, alioquin non esset ens à se, sed ab alio, de distinctione Attributorum postea videro.

§. II.

An & quomodo Deus sit ens à se.

Ratio dubitandi est primò quia vt Deus sit ens à se, debet esse productus à se; nam ens à se, illud est, quod opponitur enti ab alio sed ens ab alio est illud quod est productum ab alio; ergo ens à se, illud est quod à se ipso productum est; quod euidentè est absurdum.

Triplex
dubitatio.

Secundò illud non est ens à se, quod est saltem virtualiter ab alio à quo distinguitur saltem ratione; sed attributa sunt ab essentia saltem virtualiter, & ab ea ratione distinguuntur, ergo attributa non sunt à se; ergo totum quod est in Deo non est à se.

Tertio saltem personalitates non sunt à se; nam filius est à patre, à quo est distinctus realiter, spiratio passiva non est à se, &c.

Dico secundò Deus est verè ac propriè ipsum esse; quia est ens à se, non positiue quod causa sit sui esse, sed negatiue quod nullam habeat causam sui esse, sed omnino sit independens ab omni causa.

Primo

1. Enim ita *Deum* vocant patres. Cyrillus v. g. l. 3. de Trinit. vocat *ens incausatum* Paschasius l. de Spiritu sancto *fontem fluminis sui*. Numenius apud Eusebium, l. 1. 1. prae- parat. c. 6. Deum vocat *ipsum esse absque origine*. Phabadius, l. contra Arianos, *ens quod quidquid est sibi debet*. Cyrillus l. 1. in Iulianum illud quod *ipsum omnia, quod unum, quod ipsum ex se ipso*, & apud Lactantium l. 1. c. 6. & 7. ex mente Sybillae, imò & ipsius Apollinis dicitur Deus *ἀγενής, ἀπαύτος, ἀμήτωρ, ἀμόρφος, ἀνομήνιος*, & ratio est: quia Deus est primum esse, basis & fundamentum totius esse; ergo non potest pendere ab alio esse; est esse ut statim dicam infinitè perfectum, & illimitatum ergo propria illi est independentia quae summa est perfectio. Et denique Deus est esse actuale purissimum, & simplicissimum, ergo non potest esse per actionem alterius; alioqui esset in potentia obiectiua, estque in eam rem optima ratio Aristotelis 2. cæli textu 63. ci quod optimè se habet nihil actione opus est, quia est ipsum id cuius gratia.

2. Tamen quod Deus non sit à se positiuè, probatur; quia si esset à se positiuè, deberet esse causa sui ipsius, vel effectiua, vel formalis, non primum, quia ut rectè docet Anselmus c. 28. Monologij nihil per se ipsum fieri potest; quidquid enim sit, posterius est eo per quod sit, & nihil posterius est se ipso: non secundum quia causa formalis propriè dicta differt ab effectu, estque illo prior, abstractior, & independentior, nihil autem est in Deo, quod sit eo prius, abstractius, & magis independens: ergo non est in Deo propria causa formalis; sed ad summum metaphorica, & secundum nostrum modum intelligendi, nam quia in Deo est essentia quae solet concipi tanquam forma rei, idè aliquando scriptura & patres formam Deo tribuunt, qui cum in forma Dei esset, idè est in essentia.

Ad primam patet ex dictis Deum nullo modo esse à se positiuè, ac effectiue atque adeò, neque sui causam esse; sed dici à se, negatiuè quia nullam habet causam, formaliter tamen est à se quatenus per essentiam suam est totum, quod est: opponitur autem enti ab alio, quia ens ab alio habet causam, ens autem à se nullam habet causam.

Ad secundam Resp. attributa non habere causam ullam realem, sed formaliter existere à se, licet secundum nostrum modum intelligendi, sint ab essentia virtualiter, nam cum ente à se non pugnat causa virtualis, significat enim tantum, quod si haberent causam, non haberent nisi essentiam.

Ad tertiam Resp. personalitates licet principium habeant originis à quo verè producuntur, esse tamen entia à se, quia non sunt ab alio quod sit earum causa; nam ut vnum causet alterum, oportet ut habeat naturam ab eo distinctam, personae autem productae in Deo habent eandem naturam cum producente, atque adeò sunt ab alio qui sit, *alius*, non qui sit *aliud*, id est ab alio in persona, non ab alio in natura.

S. III.

An & quomodo Deus sit totum esse vniuersalissimè ac infinitè. q. 4. & 7.

Ratio dubitandi primò est: quia si Deus est totum esse, ergo extra Deum nihil est; quia nihil est extra totum. Quemadmodum si omnia possibilia existerent actu sequeretur omnino quod nihil amplius esset possibile: imò si Deus est certum aliquod & determinatum indiuiduum, non potest esse omne indiuiduum, neque totum ens. Denique si daretur corpus aliquod infinitum, & immensum, esset impossibile quoduis aliud corpus, ergo si Deus est infinitus, &c.

2. Non probatur Deum esse infinitum essentialiter, nisi quia entia creabilia sunt infinita; sed illa probatio nulla est, quia non ostenditur infinita multitudo entium possibilem, si enim Atheus dicat illa esse finito numero, non erit facile illum conuincere. Deinde illa possibilia non sunt infinita nisi syncategorematicè; ergo ex iis non probatur Dei potentiam esse categorematicè infinitam. Denique ignis etiam si producere possit ignes plures & plures in infinitum non est infinitus categorematicè, aut syncategorematicè, ergo neque Deus erit infinitus etiam si producere possit plura semper & plura.

3. Eadem ferè argumenta quae probant implicare infinitum in extensione numero & intensione probant implicare infinitatem essentialem in Deo ratione cuius replet omnem locum, superat omnem numerum, continet gradus omnes perfectionis.

Dico 3. Deus est verè ac propriè ipsum esse, totum, illimitatum & infinitum simpliciter in omni genere entis, & perfectionis tum intensiue tum extensiue.

1. Quod Deus sit totum esse vniuersalissimè habetur ex scripturis Exodi 33. *Ostendam tibi omne bonum*, quod explicans Augustinus tolle hoc, & tolle illud, *bonum hoc*, & *bonum illud*, & vide bonum si potes, non alio bono bonum sed bonum omnis boni. Ioannis 1. *Quod factum est in ipso vita erat*, quia, inquit Ambrosius, *omnia in ipso constant*. Roman. 11. *Ex ipso & per ipsum, & in ipso sunt omnia*. Deinde mirabiliter idem exaggerant sancti Patres Dionysius c. 1. de diuinis nominibus. *Vniuersa simpliciter & incircumscripse in se ipso anticipant*, & iterum *Deum esse omnia quae sunt & nihil eorum quae sunt*, c. 3. *Deus est omnia vnicè secundum excellentiam vniuersitatis*, in quo omnia sunt coniuncta & supermixta, & praesistentia essentialiter, &c. c. 5. *Deus non quolibet modo est ens, sed simpliciter & incircumscripse, totum esse pariter in se ambit, & praebit, superapprehendens*, optimè Clemens Alexandrinus, l. 1. paedagogi, c. 9. *Deus est omnia, & omnia Deus*. Nazianzenus oratione in natalitia, *vniuersum esse in se ipso, nunquam inceptum, nunquam desitutum completum, tanquam immensum aliquod pelagus essentia & alibi, tu vnus, tu omnia, tu nihil rerum: solus innominabilis & omninomius*, imò & Parmenides apud Plotinum Deum, vocat, *unum omnia*.

Ratio autem est; quia illud quod est radix fundamentum, & primaria causa totius realitatis, possibilitatis, & actualitatis à se distinctae, continet necessariò perfectionem omnem realem, & possibilem, atque adeò est totum esse, & omnis perfectio: Deus est fundamentum, & radix totius esse realis, possibilis, & actualis à se distincti (ut statim dicam) ergo Deus est omnis perfectio; & totum esse, ut amplius dicam sect. 3. vbi etiam dicam de modo quo Deus essentialiter, & formaliter continet omnem perfectionem, satis nunc est dicere cogitandam primò esse in Deo ut causa, amplitudinem totam entis, ac proinde omne id quod intellectu Angelico vel etiam diuino cogitari potest per modum entis, *ibi* (inquit Lessius) *infiniti mundi, infinita species Angelorum, infinita nationes populorum, &c.* Continentur, videlicet haec in Dei essentia ut radice, in sapientia ut idea, in omnipotentia ut causa effectiua. Secundò Deum ita esse illa omnia ut nihil eorum sit, sed ipse solus illis omnibus simul sumptis infinitè maior, nobilior, pulchrior, excellentior, imò quod haec omnia Deo comparata sint instar puncti: imò instar nihili, *omnes gentes in conspectu tuo quasi non sint*.

2. Quod Deus sit ens infinitum simpliciter, & essentialiter, adeò ut in omni genere entis non habeat vllum terminum suae perfectionis, sed ulterius semper, & ulterius progrediendo, nunquam liceat siste-

Probatas
diuina in-
finitas ex
scripturis.

Probatas
ex patri-
bus.

re, nec assignare ultimam perfectionem neque ultimum gradum singularum: hoc (inquam) scriptura vtriusque testamenti clamant inquit Theodoretus in epitome diuinorum decretorum c. 1. *Magnitudinis eius non est finis, magnus, & non habet finem, excelsus, & immensus.* Suffragantur patres Damascenus l. 1. c. 4. *infinita diuinitas, & incomprehensibilis, hoc solum eius comprehensibile, infinitas, & incomprehensibilitas.* Sanctus Maximus apud Cyparissiotam Decade 8. c. 4. *Quomodo, non obstupescit humana mens infinitum bonitatis pelagus, & Decade 10. c. 10. infinitas Dei supra quam infinita, infinitus fons infinitatis.* Hermes citatus ab August. l. 5. de hæresib. c. 3. *Deus, inquit, plenissimus omnium bonorum essentia diuina circa se stabilem actum, nullius egenum, infinitum superabundanter porrigentem possidet.*

Infinitas
Dei probatur
ex omni-
potentia.

Ratio tamen videtur difficilis quæ ducitur tum ex ratione omnipotentie diuinæ, tum ex ratione primæ esse; illa enim potentia est infinita simpliciter in ratione potentie quæ potest producere plura & plura, perfectiora, & perfectiora in infinitum; si enim exauriri nunquam potest est infinita, nunquam autem exauriri poterit, si producere semper possit plura, & plura, huiusmodi est Dei potentia; ergo est infinita. Probatur minor, Deus potest producere plura & plura, perfectiora, & perfectiora in infinitum, si plura illa & perfectiora non implicent contradictionem, non implicent autem; quia vnus effectus perfectus non negat perfectionem alterius effectus, & dato quolibet effectu perfectissimo, possum sine contradictione cogitare perfectiorem effectum, ergo Deus potest illos producere, quia vt dixi, esse vnus non implicat contradictionem cum esse alterius. Confirmatur quia intellectus qui cognoscit simul infinita est infinitus; sed intellectus diuinus cognoscit simul cogitationes omnes Angelorum quæ totâ æternitate, sine dubio erunt infinitæ, ergo est infinitus, imò hinc constat res possibiles non esse finitas.

Deus est
infinitus
quia est
primum
esse.

Deinde illud quod est primum esse continet necessarium totum esse possibile, cum sit prima eius radix; sed totum illud esse possibile, infinitum est; nulla enim est perfectio finita quæ non sit excogitabilis alia maior, cum perfectio minor, non neget maiorem & minor numerus etiam vltiorem numerum non neget: ergo primum esse infinitum est. Neque soluitur argumentum si dicatur infinitos quidem effectus esse producibiles, si causa detur quæ illos producat, non ostendit autem quod Deus possit illos omnes producere: Non valet, inquam, quia illud quod est radix, & fundamentum totius possibilitatis, & realitatis omnium effectuum, producibilium potest producere omnes effectus producibiles, sed Deus cum sit esse primum & radicale, est fundamentum possibilitatis omnium effectuum producibilium; quia vt ostendi totum esse contingens, & dependens debet fundari, & radicari in ente necessario & à se: ergo Deus potest producere omne producibile.

Malè probatur
infinitas
ex æssitate.

Ab aliis probatur infinitas Dei ex æssitate; Quia (inquiunt) quidquid limitatur per suam causam, limitatur: ens autem à se non habet causam ideoque illimitatum necessarium est, sed hoc sectione sequenti ostenditur nihil concludere, alias probationes diuinæ infinitatis excogitauit Aureolus in 1. distinct. 43. a. 1. Scotus in primum d. 2. q. 2. S. Thom. 1. p. q. 7. art. 1. quæ subtiles sunt sed sanè difficiles, placet tamen ratio illa Scoti quæ ducitur ex ratione vltimi finis, quia quod est finis in quo voluntas quiescere debet finitum esse non potest, altera etiam quæ ducitur ex via eminentiæ; nam omni finito potest dari maius, nihil autem potest dari maius eo quod est supra omnia.

Ad primam Resp. Deum non ita esse totum esse, vt sit aggregatum omnium entium; nam sic reuera extra Deum nihil esset, si autem totum esse significet nullam esse perfectionem in tota latitudine ipsius esse, quæ non sit in Deo, non sequitur quod extra Deum nihil sit, si omnia possibilia existerent actu nihil omnino esset possibile; quia illud esset aggregatum omnium possibilem; Deus non est aggregatum omnium entium, sed tantum nulla est perfectio quæ in ipso non sit; & quæ ipse non sit: si esset aliud quod corpus vndique infinitum & immensum esset tamen possibile aliud corpus quod penetraretur cum illo.

Ad secundam Respon. satis ostensum esse infinita esse possibilia, & quomodo ex his probetur infinitas categorematica potentie à qua produci possint infinita syncategorematicæ, id est plura semper, & plura: nam illa potentia finita non est actu, quæ nunquam exauriri potest, ignis non est infinitus quia successiue producere potest plures, & plures ignes æquales; esset autem infinitus si posset producere plures & plures perfectiores, & perfectiores in infinitum: hoc autem conuenit primæ causæ.

Ad tertiam Resp. negando, iisdem argumentis, probari posse impossibilitatem infiniti essentialis, & increati, quibus probatur impossibilitas infiniti creati quod examinare modo non vacat, sed ex physica peti debet.

§. IV.

An & quomodo Deus sit ens simplicissimum, & actus purus. q. 3.

Ratio dubitandi primò est; quia esse simplicissimum, & summè vnum significat illud in quo nulla prorsus est compositio, in Deo necessario est aliqua compositio saltem rationis; nam attributa concipiuntur, vt aliquid adueniens essentia, & saltem est in Deo pluralitas personarum: ergo non est summè simplex.

Contra
simplicitatem
Dei
facere
videtur.

2. Deus non est ens summè simplex, si sint in Deo actus intellectus & voluntatis omnino contingentes, & qui potuerunt non esse; nam illi sunt extra eius essentiam. Certum est, esse in Deo multas cognitiones, & decreta libera, & quæ potuerunt non esse; ergo Deus non est ens summè simplex.

3. Actus purus significat esse illud admodum simplex, & infinitum, vt excludat omnem potentiam præsertim receptiuam, in Deo est potentia non solum transseunt operatiua, sed etiam immanenter, quæ receptiua etiam est, nam in Deo est intellectus & voluntas: imò est in Deo potentia generatiua ad intra, illa est operatiua, & receptiua vt patet: ergo est in Deo potentia receptiua, atque admodum non est purus actus omnem excludens potentiam recipiendi.

Dico 4. Deus est summè simplex excludens omnem prorsus compositionem & actus summè purus excludens omnem potentiam tum obiectiuam, tum receptiuam.

Deum esse
summè
simplicem
probat tri-
plex ratio.

1. Ergo, summam Dei simplicitatem expertem partium & compositionis cuiuslibet realis antequam probem, explicare possumus ex patribus multipliciter. August. l. 11. ciuit. cap. 10. *quod habet, hoc totum est: Imò, ait Panchasius, l. de Spiritu sancto, nihil habet sed omnia est.* Boëthius l. de Trinitate, *Non est hoc, atque hoc, sed tantum est hoc, illud verò est id, quod est & pulcherrimum, & fortissimum quia nullo nititur.* Bernardus l. 5. de consideratione c. 7. *nihil in se nisi se habet.* Cum ergo intelligis Deum esse summè simplicem, intellige nullam esse in Deo compositionem, vel physicam ex partibus essentialibus, aut integrantibus, ex subiecto & forma, aut accidentibus: vel metaphysicam ex esse,

Explicatur
ex patribus
quid sit Deum
esse simplicem.

esse & essentia ex natura & hypostasi, imò ex genere & differentia atque adeò nullas in Deo esse partes, nulla accidentia, nullos modos, sed vnicam, summè indiuisibilem essentiam, quæ tamen realiter imò & formaliter sit omnia vt postea dicam. *In simplicibus substantiis* (inquit Cyrillus lib. 1. in Ioannem) *nihil est præter ipsas.*

Prima ratio S. Thomæ quia Deus est ipsum esse. Probatur autem simplicitas illa Dei, variis rationibus, quas habet S. Thomas, prima est quia Deus est ipsum esse, sed quod est ipsum esse, necessariò est summè simplex, ergo Deus est summè simplex. Probatur min. illud est summè simplex vbi non est subiectum recipiens & forma recepta, sed sola forma, concretum, & abstractum habens & habitum: sed quando aliquid est ipsum esse, idem in eo est forma, & recipiens aut habens ipsam formam, idem est abstractum, & concretum; nam ipsum esse dicitur id quod non est habens esse, sed ipsummet suum esse quod habet, ita vt se ipso concretum & abstractum sit, vbi scilicet forma non differt ab habente ipsam, ergo id quod est ipsum esse, est summè simplex: eo quod nihil sit quam esse subsistens, irreceptum & summè vnum: *Diuina substantia* (inquit Augustin. sententia 366.) *quod habet, est, ac per hoc, non sic habet scientiam vt aliud sit illi scientia quæ scit, & essentia quæ est, sed vtrumque vnum.* Prosper contra collatorem, *virtus principaliter Deus est, cui non est aliud habere virtutem quam esse virtutem.* Plotinus Enneade 5. l. 3. c. 9. *Deum nihil possidere, sed esse omnia quæ in eo sunt.*

Secunda ratio quia Deus est ens à se. Altera ratio est; quia Deus totus est à se: ergo est simplicissimus. *Si ex ipsa sunt omnia* (inquit Richardus à S. Victore l. 1. de Trinitate c. 12. & 13.) *ne ipsa quidem est nisi à semet ipsa;* ergo omnis essentia, omnis sapientia, omnis potentia, ipsemet est, & Faustus Regienfis epist. 5. *ideo ille simplex quia nihil ei ex accidenti largitate collatum est; qui ex se subsistit, aliunde nihil sumpsit,* id est id quod totum est à se, non potest habere partes vel formam receptam, vel modum; quia esset tale per illas partes, per illam formam, per illum modum, non autem esset tale à se, id est per essentiam sed per aliud à se.

Tertia & optima probatio huius summæ simplicitatis, est infinitas per essentiam, vt optimè ratiocinatur Hilarius, quod Deus simplex sit, quia sufficientissimus sibi est, & ex se ipso totus perfectus: si enim essentia illa est infinita, & totum esse, nihil in Deo est præter illam, cum illa sit totum esse ac omnis perfectio. Deinde si est infinita essentia Dei, nihil cogitari perfectius eà potest; si autem cogitari nihil perfectius eà potest, nulla in Deo est forma recepta. Quia quod dat alteri esse tale, perfectius est tale, quam subiectum cui dat esse tale, anima v. gr. perfectius est aliquid tale, quam corpus cui dat viuere. *Quid est Deus* (inquit Bernardus l. 5. de considerat. c. 7.) *quo nihil melius cogitari potest, si approbas non oportet assentiari esse aliquid, quod Deus sit, & quod Deus non sit, hoc enim sine dubio melius, quomodo non melius Deo si Deus non est, quod dat Deo vt sit.*

Ex hac Dei simplicitate sic probata; sequitur in Deo nullas esse partes vt dixi: vel *essentiales* materiam, & formam, vel *integrantes*, atque adeò Deum non esse corpus; quia nimirum est ens perfectissimum; quia est ens primum; quia est infinitus omnia perueniens, si autem esset corpus omnia excluderet loco, vt argumentatur rectè Nazianzenus orat. 34. Deinde non esse in Deo subiectum vllum recipiens, & formam; non concretum diuersum ab abstracto, atque adeò Deum esse sapientem, & sapientiam, bonum & bonitatem, vt dicitur amplius q. 3.

2. Quod Deus ita sit purus actus vt excludat omnem potentiam, non actiua sed primò receptiuam, eadem rationes probant; quia est ens per essentiam,

infinitum & irreceptum vt satis probatum est. *Quid quid in summo bono est* (inquit Richardus à S. Victore l. 2. de Trinitate c. 17.) *verè & summè vnum est; nec ibi aliud & aliud esse potest, sed idem ipsum est totum quod est,* deinde quod non habeat potentiam obiectiuam ratione cuius transire possit à non esse ad esse, patet, quia est per essentiam, & infinitum, & necessarium.

Ad primam Resp. nullam esse in Deo compositionem realem, de compositione rationis, & virtuali in Deo attributorum, & essentia dicitur q. 3. vbi constabit attributa, non esse neque concipi debere vt accidentia, sed vt essentiam sumptam inadæquate secundum conceptus confusos, personæ plures sunt, sed nullam habent compositionem realem; nam inter se sunt verè plures sine vlla compositione; cum essentia verò non habent compositionem, cum ab ea non distinguantur nisi virtualiter.

Ad secundam Resp. nullos esse actus in Deo contingentes secundum entitatem, sed tantum secundum terminationem, quod est magnum in Deo arcanum explicandum postea fusiùs.

Ad tertiam dicitur etiam postea nullam esse potentiam in Deo immanenter operatiua quæ non sit formaliter actus secundus; in actu enim puro implicat actus primus immanens qui dicit necessariò receptionem actus secundi quod idem dicendum est de potentia generatiua immanente; nam illa est in Deo verè ac propriè, & est tantum actus secundus, sed illa, vt ostendam, non est receptiua ipsius termini producti, quia cum sit intellectio, vel volitio actualis essentialis prout determinata per relationem personæ producentis, non concipitur per modum actus primi recipientis.

§. V.

An & quomodo Deus sit esse primum, fontale, ac radicale.

Ratio dubitandi primò est; quia deitas non potest esse fundamentum, & radix totius esse, nisi sit etiam radix, & fundamentum sui ipsius, sed non potest esse fundamentum sui ipsius; ergo non est radix totius esse.

2. Non potest probari, quod Deus sit radix totius esse nisi ex independentia, sed attributa, & personæ diuinæ sunt independentia, & tamen non sunt radix totius esse: ergo non probatur quod Deus sit radix totius esse.

3. Deus dicitur radix & fundamentum totius esse; quia est causa primaria & principium totius possibilitatis & actualitatis, hoc autem falsum esse demonstrat. Deus non est huiusmodi principium totius possibilitatis, si creatura non dicatur possibilis radicaliter per ordinem ad essentiam, ideam, & omnipotentiam diuinam, sed prius concipiatur possibilis quam concipiatur cum tali ordine; sed creatura prius concipitur possibilis vt docetur in metaphysica, per id quod in suo conceptu non includat repugnantiam affirmationem scilicet, & negationem, ordo autem ad Deum est aliquid posterius illà possibilitate: ergo deitas non est prima causa possibilitatis radicalis.

Dico 5. Deus verè ac propriè dici potest esse primum, fontale, ac radicale tanquam prima ratio, radix, & basis totius esse, ratio qua probatur, radix è qua nascitur, basis in qua recumbit omnis realitas, omnis possibilitas, omnis actualitas, quæ non est formaliter ipsa deitas.

Primo enim ita intelligunt sæpè patres quod Deus sit ipsum esse Synesius in hymnis Deum appellat, *basis, radicem, & semen entium.* Damascenus l. 1. fidei cap. 8. appellat Deum, *ipsammet essentiam vt patet quæ*

Nulla est in Deo compositio etiam rationis propriè dicta.

Actus contingentes non sunt in Deo.

Nullus in Deo est actus primus operatiuus ad intra.

Deum non esse radicaliter totum esse, dubitari potest.

Deus est primum esse seu basis omnium.

nec esse suum, nec quidquam eorum, quod est, ab alio habeat, verum ipsa potius, iis quæ vitam habent vite, iis quæ sunt, essentia, iis quæ ratione utuntur, rationis scaturio sit. Eximè Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus Deum appellat, *substantiale bonum & substantiam ipsius boni*, idest, vt explicat S. Maximus, *basim & fundamentum ipsius boni*. Et cap. 5. *nihil est cuius non sit substantia ipsa per se esse*, additque participatione illius, *omnia esse, sicut participatione albedinis omnia sunt alba*. Hinc Bernardus serm. 4. in Cantica Deum, ait, *esse verum omnium esse non materiale, sed causale*.

Ratio autem euidens est; quia nihil dici potest ipsum esse, nisi id quod ita est radix totius esse, vt ab ipso participari & deriuari debeat omne aliud esse quod non est ipsum; nam v. g. illud est albedo, quod necessariò participat omne quod est album. Explicat optimè Philosophus 2. Metaphysicæ textu 3. quia inter multa quæ participant aliquam perfectionem illud, quod aliis omnibus causa est, vt illam participant, maximè tale dicendum est. Deinde quia, vt dixi, necesse est vt totum esse dependens & potentiale, fundetur, & radicetur in ente à se, actuali, & necessario.

Deus est fundamentum totius esse à se distincti.

Attributa causam habent virtutem.

Deus est prima radix totius realitatis positivæ.

Ad primam Resp. deitatem esse radicem & fundamentum totius esse à se distincti vel realiter vel formaliter: realiter vt est esse Creaturæ: formaliter vt diuinæ Personæ, ac Attributa.

Ad secundam Resp. distinguendo maiorem. Deitas non probatur esse primum esse, nisi quia est à se, omnem excludens causam tum realem, tum virtutem concedo, omnem excludens causam realem nego. Attributa non habent quidem causam realem sed habent tamen causam virtutem per quam probantur.

Ad tertiam Resp. ex his quæ in Metaphysica late dixi. Nullam esse realitatem, & possibilitatem positivam cuius deus non sit fundamentum, & radix: possibilitatis autem negativæ, quæ non est aliud quàm non repugnantia, nihil opus esse vt deus sit prima radix: Sed hæc alibi non enim placet alibi tractata huc attexere.

SECTIO II.

Quanam sit propria differentia constitutiva Deitatis.

Explicatis prædicatis illis diuinis, quæ sunt notissima, & deum sine dubio distinguunt à Creaturis; sequitur difficillima controuersia de primo constitutiuo & primo distinctiuo Deitatis (quam vocamus in Creaturis differentiam constitutiuam) quam vt tradam clarissimè.

Differentia essentialis quid sit.

Certum est primò differentiam essentialem constitutiuam naturæ alicuius in vniuersum, vocari rationem illam specialem per quam aliquid primò constituitur in tali esse, & per quam primò differt à quolibet alio. In creatis propriè vocamus differentiam constitutiuam, rationem quæ ita contrahit genus, vt neque includatur in eius conceptu, neque illum includat. Huiusmodi differentiam certum est nullam esse posse in Deo, quia quamcunque rationem assignes constitutiuam deitatis, illa semper includet rationes omnes genericas, & in illis etiam includetur, alioqui vt sapè dixi, Deus non esset infinitus per essentiam, neque se ipso esset totum quod est, sed daretur in eo aliquid recipiens & receptum, sicut ergo Deus propter infinitatem & simplicitatem non potest esse sub vero vllo & proprio genere vniuerso, sic neque potest habere propriam differentiam; quia illa neque includeret genus neque in eo includeretur quod vt dixi est impossibile. Igitur

eatenus tantum differentiam Dei vocamus, quatenus distinguit primò deitatem ab omni eo quod non est essentia diuina; vnde fit vt constituat illam primò in ratione deitatis, vocaturque propriè ab Apostolo *forma Dei*, hoc est, character proprius deitatis, quo dignoscitur, & constituitur ipse Deus, quia est essentia integra Dei metaphysicè considerata prout analogicè conuenit cum eo quod in creatis essentia vocatur.

qualis differentia esse possit in Deo.

Certum est secundò rationem illam constitutiuam Dei, vt sit propria eius differentia debere omnino habere tria in quibus cum differentiis creatis conuenit; debet enim esse propria, esse prima, esse adæquata. Primò esse debet propria essentia; quia per illam essentia diuina debet differre ab omnibus quæ non sunt essentia diuina; non enim satis est quod per eam differat deitas à creaturis, sed differre quoque debet ab attributis, & à personalitatibus. Secundo debet esse prima; quia ipsa non debet fluere ab alia vlla perfectione propria Deo, & ab ea fluere alia omnia debent quæ sunt in Deo: sicut rationale dicitur primum constitutiuum hominis; quia non fuit ab alia perfectione hominis, & ab ea fluunt quæcunque sunt propria hominis, quia scilicet essentiam rei vocamus id quod est prima radix proprietatum omnium. Denique debet esse adæquata, quia debet formaliter continere totum quod est de conceptu quidditatiuo talis essentia.

Differentia Dei debet esse prima, propria, & adæquata.

Cum ergo differentiam Dei hoc loco quærimus, intelligitur nomine *differentia*, ratio illa quæ nec est communis, nec secundaria, sed inter perfectiones Deo proprias, illa quæ ita est omnium prima, vt ab illa reliquæ omnes fluant ipsa verò non fluat ab vlla alia. Hoc est enim quod vocamus Dei essentiam & propriam quidditatem metaphysicè consideratam qui vocatur primus conceptus Dei. Potest videlicet deitas vel physicè considerari secundum omnia quæ includit, vel metaphysicè, prout est essentia, seu ratio primò constitutiuum, & primò distinctiuum à quæ rationes alia omnes fluunt. Hæc est inquam differentia Dei quam inuestigamus, & primò, quærimus vtrum illa sit ratio allicitatis, & independentia ab omni causa seu esse per essentiam. Secundo vtrum sit intellectio infinita per essentiam. Tertio vtrum sit infinitas per essentiam: Nam illas video celebriores inter theologos esse sententias, ex quarum notitia facile de aliis omnibus erit iudicium.

Sensus quæstionis.

§. I.

Vtrum esse per essentiam, & à se, sit differentia Dei, & primus eius conceptus.

Irabile sanè hoc est in Deo, quod se ipsum totum sibi soli debeat, non autem vlli causæ vel formali, vel finali, vel effectiue, & hanc eximiam Dei nobilitatem, multis recentioribus placet esse rationem illam primariam deitatis à qua fluant alia omnia quæ in Deo sunt.

Allicitas est effectio Dei propria.

Ratio autem dubitandi est; quia ratio entis à se est propria deitatis, est prima, est adæquata, quas dixi esse conditiones ad veram differentiam, requisitas. Primò ergo probatur quod sit deitati propria: illa perfectio est Dei propria, & distinctiua deitatis ab omni alio quod non est deitas, quæ neque conuenit creaturis, neque attributis, aut personalitatibus diuinis; esse à se prout negat omnem causam & realem, & virtutem non conuenit creaturis, quæ habent causam realem, neque attributis quæ habent causam virtutem: ergo esse à se distinguit essentiam Dei ab omni alio. Confirmatur nam esse dependens seu esse ab alio, est differentia constitutiuum creaturæ, nomen enim *creatura*, non aliud sonat quàm dependens.